

Foto: anjiva K. Krapež

Mag. Katarina Krapež

je pravnica in ustanoviteljica podjetja Eukalipta, družbe za aplikativne projekte in raziskave. Ukvarja se z razvojem pravnih vsebin v klasičnem in e-okolju. Sodeluje v evropski mreži za boljšo zakonodajo (European Network for Better Regulation).

»Glavno vodilo rasti je svobodna izbira,« je v viktorijanski Angliji zapisala Mary Ann Evans. Za Mary Ann je svobodna izbira pomenila tudi to, da je svoja literarna dela lahko objavljala pod imenom George Eliot. Moški psevdonim je uporabljala zato, da bi jo jemali resno. Njene pišočice sonarodnjakinje so namreč ustvarjale zgolj romantično obarvana dela, kar pa njej ni ustrezalo, zato ni želela, da bi jo povezovali z njimi.

Skoraj sto petdeset let pozneje je misel Mary Ann Evans še vedno živa. V zasebnem življenju se na vsakem koraku soočamo z različnimi izbirami in se trudimo izbrati tisto, ki nas bo pripeljala do zelenega cilja. Na ravni države je podobno. Zakonodajalec mora, da bi zagotovil rast in blaginjo v državi, izbrati najboljšo med predlaganimi ureditvami. Tu pa se ponavadi zaplete. Najboljšo rešitev lahko namreč izbere samo, če dobro pozna vse spremembe, ki jih bo ta rešitev prinesla.

S tem problemom se danes soočajo države po vsem svetu. Slabi zakoni, ki so bili plod nepremišljenih političnih odločitev ali nepreudarnega načrtovanja, so sprožili val spreminja-

Ko se zakoni nesluteno množijo in spreminjajo

Raziskave v državah članicah EU so pokazale, da je velikokrat ključna ovira za gospodarski in tehnološki razvoj države prav omejujoči pravni okvir. Da bi zakonodajalci bolje predvideli spremembe, ki jih bo novi zakonodajni akt povzročil v praksi, in izbrali najboljšo med obravnavanimi rešitvami, so v EU predlagali, da se med pripravo pomembnejših zakonov že vnaprej oceni njihove učinke.

nja zakonodaje, s čimer se je močno zmanjšala pravna varnost, kar je povzročilo izgubo zaupanja državljanov in njihovo nezadovoljstvo. Škodo je utrpelo predvsem gospodarstvo, ki potrebuje za svoj razvoj predvidljivo in trdno pravno okolje. Zaradi številnih problemov, ki jih je povzročila slaba kakovost zakonodaje, so se v Ameriki, Evropi in Aziji oblikovala gibanja za izboljšanje kakovosti predpisov.

Primarna analiza učinkov zakonov omejuje zakonodajno eksperimentiranje

V Evropskem prostoru je naredila prvi korak Evropska unija, ko je leta 1998 izdala priporočila za pripravo kakovostnejših predlogov zakonov. Raziskave v državah članicah so namreč pokazale, da je velikokrat ključna ovira za gospodarski in tehnološki razvoj države prav omejujoči pravni okvir. Začela se je obsežna reforma priprave zakonodaje, ki je dosegla vrh po letu 2004, ko je postala tudi uradno prednostno področje na ravni EU.

Da bi zakonodajalci bolje predvideli spremembe, ki jih bo predlagani zakonodajni akt povzročil v praksi, so v EU predlagali, da se med pripravo pomembnejših zakonov že vnaprej oceni njihove učinke. Primarna analiza učinkov zakonov (ang. regulatory

impact analysis – RIA) zajema učinke osnutka zakona na treh področjih: na okoljskem, ekonomskem in socialnem. Na začetku opredeli problem, ki naj bi ga predlagani predpis rešil, nato pa se v okviru analize oblikuje več alternativnih scenarijev za rešitve. Za vsak scenarij se analizirajo učinki na vseh treh področjih. Sledi posvetovanje s skupinami, na katere predlagane rešitve najbolj vplivajo npr. mala in srednja podjetja, nevladne organizacije, posamezne skupine prebivalstva. Na koncu analiza povzame glavne argumente za in proti določeni rešitvi in izpostavi najboljšo alternativo.

Danes je metodologijo RIA prevzela že večina starih članic EU; v novih

Primarna analiza učinkov zakonov zajema učinke osnutka zakona na treh področjih: na okoljskem, ekonomskem in socialnem.

državah članicah pa se zakonodajne spremembe šele uvajajo. V Sloveniji je bila presoja učinkov predpisov predlagana kot reformni ukrep v vladni strategiji razvoja, ki pa se ni v celoti izvedla. Vlada je posvetila največ pozornosti odpravljanju administrativnih ovir. Te pa se nanašajo predvsem na nove podzakonske akte, in ne na

predpise na ravni zakonov. Vlada je v reformnem dokumentu obljubila predvsem RIA, ki bi preučila vpliv na konkurenco in na administrativno breme podjetij, vendar slovenska podjetja na te vrste RIA še čakajo. Zadnja v vrsti eksperimentalnih sprememb zakonodaje, ki bi lahko bila podjetjem s podrobno predhodno analizo učinkov predpisa prihranjena, je bila opustitev investicijske olajšave in njena ponovna uveljavitev.

Morda bi lahko danes uvodni misli, da je izbira glavno vodilo rasti, dodali to, da v sodobni državi ni pomembno le to, da je naša izbira svobodna, pač pa tudi to, da je informirana. Če hočemo, da nas bodo politiki jemali resno,

moramo vedeti, kaj in koga izbiramo. Če nas o učinkih naše izbire nočejo ali ne znajo podučiti, potem moramo to zahtevati. Seveda pa se lahko držimo preizkušenega recepta in počakamo na to, da se učinki naše izbire pokažejo v praksi; če bodo slabi, bomo svojo izbiro, kot že tolikokrat do zdaj, pač spremenili. ■